



Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi valtion rahoituksesta kansallisille taidelaitoksille ja Kansallisgalleriasta annetun lain 29 § :n muuttamisesta

23.9.2022

Opetus- ja kulttuuriministeriö
Undervisnings- och kulturministeriet

Taustaa

- Kolme kansalliseksi taidelaitokseksi luonnehdittavaa laitosta:
 - Kansallisgalleria (258 htv, v.2022 toiminta-avustus 13 165 000€)
 - Suomen kansallisooppera ja –baletti (701 htv, 38 197 000€)
 - Suomen Kansallisteatteri (249 htv, 11 391 000€)
- Perustettu 1800—1900 luvun taitteessa tuomaan kansallinen kulttuuri näkyväksi ja siksi valtio on alusta lähtien avustanut niiden toimintaa.
- Erityispiirteitä:
 - ei kunnallista ylläpitäjää/päärahoittajaa, julkinen rahoitus pääasiassa valtionavustuksena
 - opetus- ja kulttuuriministeriöllä oikeus tehdä nimityksiä hallintoelimiin
 - ohjauksessa käytössä tavoiteohjausmenettely (sovelletaan samankaltaisia menettelyitä kuin virastojen tulosohtauksessa)

Nykyisen rahoitusmallin keskeiset ongelmat

- Avustuksen vakauden puute asettaa kansalliset taidelaitokset eriarvoiseen asemaan esim. verrattuna vos-teattereihin ja museoihin, joilla rahoitus perustuu 3-6 vuotisiin rahoitussuunnitelmiin ja yksikköhinta tarkistetaan ja korjataan vastaamaan kustannuskehitystä vuosittain
- Säädösperusteisen ennakoitavuuden puute aiheuttaa haasteita toiminnan suunnittelulle
- Valtionavustuspäätösten vakioehtojen tulkintoihin on liittynyt kansallisten taidelaitosten kannalta tulkintaongelmia
- Valtionavustuspäätösten ehdot eivät anna mahdollisuutta riittävästi varautua ylläpitäjän taloudellisen tuloksen vuosittaiseen vaihteluun
- Rahoitus on jäänyt ja jää jälkeen yleisestä kustannuskehityksestä

Valmistelu

- Opetus- ja kulttuuriministeriö asetti 10.9.2020 työryhmän, jonka tehtävänä oli laatia ehdotus kansallisten taidelaitosten rahoitusmallin ja oikeudellisen aseman kehittämisestä.
- Työryhmän puheenjohtajana oli valtiosihteeri Tuomo Puumala
- Jäsenet Kansallisgalleriasta, Suomen kansallisoopperasta ja –baletista, Suomen Kansallisteatterista sekä opetus- ja kulttuuriministeriöstä
- Esitysehdotuksesta pyydettiin lausunnot valtiovarainministeriöltä, pääkaupunkiseudun kaupungeilta, kansallisilta taidelaitoksilta ja eräiltä kulttuurialan järjestöiltä.

Rahoituksen perusteet 1/2

- Sädettäisiin laki valtion rahoituksesta kansallisille taidelaitoksille. Lisäksi muutettaisiin Kansallisgallerian toiminnan rahoitusta koskevaa säännöstä Kansallisgalleriasta annetussa laissa.
- Toimintaa rahoitettaisiin harkinnanvaraisen valtionavustusrahoituksen sijasta lakisääteisellä valtion rahoituksella.
- Laissa määriteltäisiin kunkin laitoksen osalta erikseen rahoituksen perusteena olevat tehtävät. Tehtävien toteuttamista ohjattaisiin ja seurattaisiin tavoiteohjausmenettelyssä.
- Opetus- ja kulttuuriministeriö myöntäisi rahoituksen vuosittain valtion talousarvion puitteissa ottaen huomioon neljäksi vuodeksi tehdyn alustavan rahoitussuunnitelman. Määrärahan lähtötaso vastaisi kuluvan vuoden valtionavustusmäärärahojen tasoa.

Rahoituksen perusteet 2/2

- Määrärahaa tarkistettaisiin vuosittain kustannustason muutoksen perusteella. Indeksi olisi yhdistelmäindeksi, joka muodostuu 1/3 painoarvolla elinkustannusindeksistä ja 2/3 ansiotasoindeksistä.
- Kansallisille taidelaitoksille, jotka eivät ole arvonalisäverovelvollisia, korvattaisiin niiden muuhun kuin liiketaloudelliseen toimintaan liittyviin hankintoihin ja toimitilavuokriin sisältyvä arvonalisäverojen osuus. Koskisi nykyisin käytännössä Kansallisgalleriaa.

Ohjaus ja valvonta

- Määrärahat ja yhteiskunnallisen vaikuttavuuden tavoitteet päätettäisiin vuosittain valtion talousarviossa.
- Kunkin kansallisen taidelaitoksen rahoituksen määrä sidottaisiin tavoiteohjauksella määriteltäviin tarkempiin tavoitteisiin ja kustannuksiin. Tavoitteista ja rahoituksen tasosta sovittaisiin alustavasti aina neljäksi vuodeksi kerrallaan, vaikka varsinainen rahoituspäätös tehtäisiinkin vuosittain eduskunnan hyväksyttyä valtion talousarvion.
- Kukin taidelaitos selvittäisi vuosittain tavoitteiden toteutumisen ja määrärahan käytön. Rahoituksen käytön seurannassa ja valvonnassa painotettaisiin toiminnan vaikuttavuuden ja tuloksellisuuden näkökulmaa.

Laki Kansallisgalleriasta annetun lain 29 § :n muuttamisesta

- Kansallisgallerian rahoitusta koskevaan säännökseen tehtäisiin tekniset muutokset sen johdosta, ettei rahoitusta KG:n toimintaan myönnettäisi enää valtionavustuksena vaan ehdotetun lain mukaisena rahoituksena

Vaikutus valtion talousarvioon ja voimaantulo

- Lait ehdotetaan voimaan vuoden 2023 alussa
- Määrärahan lähtötaso samalla tasolla kuin vuoden 2022 avustusmäärärahat (n. 62,8 milj. euroa)
- Vuodesta 2024 alkaen määrärahaan tehtäisiin indeksikorotukset
- Arvio indeksikorotusten vaikutuksesta (VM:n indeksiennusteiden perusteella)
 - V. 2024: 2,6 %/1,63 milj. euroa
 - V. 2025: 2,6 %/1,67 milj. euroa
 - V. 2026: 2,7 %/1,78 milj. euroa